

مرتضی اکبری*

در قرض‌الحسنه کارنامه روشنی داریم

قرض‌الحسنه در کشور ما نهادی دیرپاست. عقد مبارک قرض‌الحسنه ریشه در دین و فرهنگ ما دارد. با این همه، قرض‌الحسنه به‌طور ساختارمندتر از دهه ۱۳۴۰ شمسی مورد توجه بخشی از جامعه و بویژه بازاریان بوده است و برخی از صندوق‌های تشکیل شده در آن زمان، فعالیت خود را تاکنون ادامه داده‌اند.

پس از انقلاب اسلامی، با عنایت به رویکردی که جامعه در مبارزه با فقر و محرومیت و زدایی در پیش گرفت، بیش از پیش به این عقد توجه شد؛ به ZWNJ و ویژه اینکه در آیات و روایات مختلف تأکیدات زیادی روی این موضوع شده است.

هر چند قرض‌الحسنه سابقه ZWNJ؛ ای طولانی دارد، اما امروزه بیش از هر زمان دیگر فعالیت مبتنی بر این عقد گسترش یافته و افراد بیشتری از تسهیلات قرض‌الحسنه بهره‌مند می‌شوند. علت را نیز باید در منسجم‌تر شدن فعالیت ZWNJ؛ های مبتنی بر عقد قرض‌الحسنه از سوی شبکه بانکی جست‌وجو کرد. در کنار هزاران صندوق قرض‌الحسنه که به ZWNJ؛ صورت سنتی در کشور فعالیت کرده و از کار مردم گره باز می‌کنند، بانک ZWNJ؛ های مختلف نیز نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه اقدام می‌کنند که شناخته شده ZWNJ؛ ترین نمونه این تسهیلات، تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج است. بر این ZWNJ؛ ها فعالیت متمرکز دو بانک تخصصی قرض‌الحسنه را نیز بیفزایید.

اگر در گذشته فرد مراودات مالی خود را از طریق بانک ZWNJ؛ ها پیش می‌برد و تأمین مالی به ZWNJ؛ صورت قرض‌الحسنه را از طریق صندوق ZWNJ؛ ها و با سازوکارهای سنتی انجام می‌داد، امروزه به ZWNJ؛ پشته‌توانه توجه بیشتر شبکه بانکی به عقد قرض‌الحسنه، می‌تواند هر دو خدمت را به ZWNJ؛ صورت یکپارچه و از بانک ZWNJ؛ های کشور دریافت کند. افزایش چشمگیر تعداد تسهیلات پرداختی در حوزه قرض‌الحسنه، نشان می‌دهد بانک ZWNJ؛ ها فعالیت خود را در این بخش گسترش داده ZWNJ؛ اند. بیشتر شدن تعداد دریافت ZWNJ؛ تسهیلات قرض‌الحسنه از این حیث اهمیت دارد که اقتصاد کشور در سال ZWNJ؛ های اخیر با چالش ZWNJ؛ هایی از جمله تحریم ZWNJ؛ های ظالمانه، همه ZWNJ؛ گیری بیماری کرونا، تورم، رکود و... روبه ZWNJ؛ رو بوده و این مسأله فشار را بر دهک ZWNJ؛ های پایین درآمدی، صاحبان کسب و کارهای خرد و افراد فاقد درآمد ثابت افزایش داده است. در نتیجه چنین افرادی بیش از پیش به دریافت تسهیلات قرض‌الحسنه نیاز دارند و پاسخگویی مناسب به نیاز این قشر برای تأمین مالی بدون پرداخت سود حائز اهمیت است.

نسبت مبلغ تسهیلات قرض‌الحسنه به کل تسهیلات پرداخت شده از سوی شبکه بانکی که در برخی از سال ZWNJ؛ ها با کاهش روبه ZWNJ؛ رو شده بود، در سه سال گذشته افزایش یافته و این خود گواهی است بر این مدعا که عملکرد شبکه بانکی در حوزه قرض‌الحسنه در سال ZWNJ؛ های اخیر بهبود یافته است. همچنین تسهیلات قرض‌الحسنه پرداخت شده از سوی بانک ZWNJ؛ ها نسبت به منابع قرض‌الحسنه در طول سال ZWNJ؛ های اخیر درصد قابل قبولی بوده که نشان می‌دهد منابع قرض‌الحسنه به ZWNJ؛ درستی و در سرفصل ZWNJ؛ های مربوطه هزینه شده است.

این توفیقات در حالی به دست آمده که گسترش استفاده از قرض‌الحسنه و افزایش دربرگیری آن با چالش ZWNJ؛ هایی نیز روبه ZWNJ؛ روست. یکی از مسائل سقف وام قرض‌الحسنه است. هر چند بانک مرکزی در گامی رو به جلو سقف وام قرض‌الحسنه را از ۲۰۰ میلیون ریال به ۳۰۰ میلیون ریال افزایش داده، اما با عنایت به نرخ تورم در سال ZWNJ؛ های گذشته و از دست رفتن بخشی از ارزش پول ملی، نیاز است تا سقف وام قرض‌الحسنه دست ZWNJ؛ کم برای مصارفی همچون اشتغال ZWNJ؛ زایی تا یک میلیارد ریال افزایش یابد. این افزایش باعث

می‌شود بیش از پیش امکان استفاده از تسهیلات قرض‌الحسنه برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای خرد فراهم شود.

چالش دیگر که البته صرفاً معطوف به قرض‌الحسنه نیست و تمام تسهیلات بانکی را در برمی‌گیرد، فرآیندهای بوروکراتیک بانکی، سازوکار پرداخت تسهیلات و همچنین نوع و نحوه دریافت ضمانت است. البته بانک‌های قرض‌الحسنه در حوزه خدمات غیرحضوری بانکی گام‌های بلندی برداشته‌اند و تا حد زیادی از فرآیندهای سنتی بانکی کاسته‌اند. اقدامات این بانک‌ها که در حوزه بانکداری خرد فعالیت می‌کنند و با تعداد زیادی از مشتریان سروکار دارند باعث شده خدماتی همچون افتتاح حساب و درخواست دریافت تسهیلات اکنون به صورت غیرحضوری ارائه شود. با این همه مشکلات مربوط به تضامین تسهیلات کمابیش به قوت خود باقیست.

مشتریان بد حساب بانکی آن‌قدر زیاد نیستند که سختگیری‌های کنونی برای پرداخت تسهیلات نیاز باشد، اما بانک‌ها بنا بر دستورالعمل‌های موجود نهاد ناظر و همچنین وجود نداشتن راهکارهای جایگزین ناگزیر از دریافت تضامینی هستند که گاهی تأمین آن برای برخی از مردم دشوار می‌شود. راه‌حل در بهبود رویه‌های اعتبارسنجی و پرداخت تسهیلات مبتنی بر اعتبار هر فرد است. جایگزین شدن اعتبار افراد به جای دریافت تضامین، نیازمند گسترش زیرساخت‌های حوزه اعتبارسنجی و اتصال سامانه‌های مختلف اعم از شبکه بانکی، سازمان‌های خدماتی و... برای تبادل اطلاعات است. گام‌هایی در این مسیر برداشته شده و اکنون برخی از بانک‌ها تسهیلاتی را بر این اساس پرداخت می‌کنند. با این همه تثبیت و گسترش این روش نیازمند بهبود زیرساخت‌ها، تغییر در مقررات‌گذاری، تغییر فرهنگ تسهیلات‌دهی و دریافت تسهیلات در بانک‌ها و مشتریان آن‌هاست. با آسان‌تر شدن فرآیند کلی دریافت تسهیلات در کشور، می‌توان امید داشت دریافت تسهیلات قرض‌الحسنه نیز به‌طور خاص افزایش یابد و جامعه هدف این تسهیلات بتوانند بیشتر از گذشته از این عقد مبارک بهره‌مند شوند.

*مدرس دانشگاه و مدیرعامل بانک مهر ایران

منبع: ایران